

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Ülkemizde çalışma yaşamına ilişkin güncel veriler, yalnızca sayısal bir kötüleşmeyi değil; aynı zamanda emekçi haklarının, çalışma koşullarının ve sosyal koruma mekanizmalarının sistematik biçimde aşındığını ortaya koymaktadır. Resmî dar tanımlı işsizlik oranlarında görülen görece gerilemeler, çalışma yaşamının geniş ve görünmeyen sorunlarını örtme riski taşımaktadır. Zira dar tanımlı göstergeler; eksik istihdamı, ümitsiz işsizliği, iş arama engellerini ve gizli işsizliği kapsam dışı bırakmaktadır.

Bu nedenle, emekçilerin haklarını ve çalışma yaşamının gerçek sorunlarını anlamak için geniş tanımlı göstergeler esas alınmalı; politika, mevzuat ve denetimler bu perspektifle yeniden biçimlendirilmelidir.

DİSK-AR'ın Ağustos 2025 İşsizlik ve İstihdamın Görünümü Raporu emek açısından son derece kaygı verici bulgular ortaya koymaktadır:

- Geniş tanımlı işsizlik oranı %29,6'ya yükselmiş,
- Geniş tanımlı işsiz sayısı bir yılda 1,3 milyon kişi artmıştır,
- Kadın işsizliği %39,4 gibi çarpıcı bir düzeye çıkmıştır,
- Ümitsiz işsizlerin sayısı 1 milyon, zamana bağlı eksik istihdam edilenlerin sayısı ise 681 bin kişi artmıştır,
- İşsizlerin %83'ü işsizlik ödeneğinden yararlanamamaktadır.

Dar tanımlı işsizlikteki görece iyileşmeler, esasen emek gücünün pasifleşmesi ve umutsuzlaşmasıyla gerçekleşmekte; iş aramaktan çekilen milyonlar istatistiklerin dışında kalmaktadır. Böylece işsizliğin gerçek toplumsal maliyeti (ailelerin gelir kaybı, gençlerde kalıcı beceri erozyonu, kadınların işgücünden çekilmesi, eğitim-istihdam uyumsuzluğu) görünmez hale gelmektedir.

TÜİK Temmuz 2025 Hanehalkı İşgücü Araştırması da bu tabloyu teyit etmektedir: dar tanımlı işsizlik oranı %8 iken, geniş tanımlı işsizlik (âtil işgücü) %29,6 olarak açıklanmıştır. TÜİK verilerine göre, Temmuz 2023'te 8,7 milyon olan geniş tanımlı işsiz sayısı Temmuz 2025'te 12 milyonu aşmıştır. Dar tanımlı işsizlik düşerken geniş tanımlı işsizliğin hızla artması, çalışma yaşamında derinleşen kırılmalılığı göstermektedir.

Bölgesel eşitsizlikler ise krizi ağırlaştırmaktadır. Örneğin Hakkâri'de işsizlik oranları uzun yıllardır %20'ler civarında seyretmektedir. Altyapı yetersizlikleri, yatırım eksiklikleri, kayıt dışı çalışma, sınır ticaretindeki dalgalanmalar, göç dinamikleri ve eğitim-istihdam uyumsuzluğu bu tablonun başlıca sebepleridir.

Bu nedenle Hakkâri başta olmak üzere yüksek işsizlik oranlarına sahip illerde istihdam garantili projelerin hayata geçirilmesi, bölgesel KOBİ destekleri, mesleki/teknik eğitim yatırımları, güçlü iş arama/hizmet merkezi ağlarının kurulması ve kamu yatırımlarının yerel istihdama öncelik verecek şekilde yönlendirilmesi hayati bir zorunluluktur.

Ülkemizde yaşanan derin istihdam ve gelir kaybı, milyonlarca emekçiyi insani bir krizle karşı karşıya bırakmıştır. İşsizliğin önlenmesi, kayıt dışılığın azaltılması, kadın ve genç istihdamının güçlendirilmesi, sosyal korumanın yaygınlaştırılması ve bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi için Bakanlığın acil ve kapsamlı önlemler geliştirmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. TÜİK'in Temmuz 2025 verileri ile DİSK-AR hesaplamalarındaki geniş tanımlı işsizlik farkını Bakanlık nasıl açıklamaktadır? Bu farkın temel istatistiksel ve kavramsal nedenleri nelerdir?
2. Geniş tanımlı işsiz sayısının son bir yılda 1,3 milyon artmasının başlıca nedenleri nelerdir? Bu artışta kayıt dışılık, çalışma saatlerindeki düşüş, sektörler arası daralma ve bölgesel yatırım eksikliği ne ölçüde rol oynamaktadır?
3. Geniş tanımlı işsizliğin artışı hangi bölge, yaş, cinsiyet ve eğitim gruplarında yoğunlaşmaktadır? Bakanlık, il/ilçe bazında ve kırsal/kent ayrımıyla son 12 aylık istihdam kayıplarını ve eksik istihdam verilerini tablo halinde paylaşabilir mi?
4. Geniş tanımlı kadın işsizliğinin %39,4 seviyesine çıkmasının özgül nedenleri nelerdir? Bakanlık, kadınların çalışma yaşamına kalıcı ve eşit katılımını sağlamak için önümüzdeki 12 ayda hangi somut tedbir paketlerini (bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, güvenli esnek çalışma teşvikleri, işe dönüş destekleri, ücret destekleri vb.) uygulamayı planlamaktadır?
5. Genç işsizliği, özellikle genç kadın işsizliğiyle mücadelede Bakanlığın çıraklık, mesleki eğitim ve işe yerleştirme programlarının yerleştirme oranı ile 6 ve 12 aylık istihdam devamlılığı nedir, bu programlara ayrılan bütçe tutarı ne kadardır ve söz konusu programların hızlandırılması için hangi ek kaynaklar ve yöntemler öngörülmektedir?

6. Yaklaşık 2,4 milyon işsiz işsizlik ödeneğinden yararlanamaması konusunda Bakanlığın somut tespitleri nelerdir? 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nda hak kazanma koşullarının genişletilmesi veya uygulamada esneklik sağlanması için hangi düzenlemeler planlanmaktadır?
7. Zamana bağlı eksik istihdam edilen emekçilerin oranını azaltmak için hangi sektörlerde ve hangi mekanizmalar (sübvansiyonlar, prim teşvikleri, tam zamanlı dönüş programları) uygulanacaktır? 0-6 aylık dönemde hangi somut teşvik paketleri devreye alınacaktır?
8. Çalışma yaşamındaki talep daralması ve yüksek enflasyon dikkate alındığında Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında kurulmuş veya kurulacak koordinasyon mekanizmaları nelerdir? Bu mekanizmalar kısa vadede kaç kişiye istihdam yaratacak ve tahmini maliyeti ne olacaktır?
9. Kayıt dışı istihdam ve güvencesiz çalışma ile mücadelede Bakanlığın denetim stratejisi nasıl işlemektedir? İŞKUR ile SGK arasındaki veri eşleştirmesi ve saha denetimlerinden son 12 ayda hangi sonuçlar alınmıştır? Caydırıcılığı artırmak için hangi hukuki/idari adımlar planlanmaktadır?
10. Mevcut istihdam ve sosyal koruma politikalarının performansını ölçmek için Bakanlığın kullandığı temel göstergeler nelerdir? Bu göstergeler son üç yılda nasıl seyretmiştir? Politikaların bölge, cinsiyet, yaş ve eğitim bazındaki dağılım etkileri nedir?
11. Acil mevzuat müdahaleleri kapsamında Bakanlığın önceliklendirdiği üç yasal düzenleme veya uygulama değişikliği hangileridir? Her biri için beklenen istihdam etkisi, maliyeti ve önerilen uygulama takvimi (0-3 ay, 3-6 ay, 6-12 ay) nedir?
12. Bakanlık, geniş tanımlı işsizlik göstergelerinin (eksik istihdam, ümitsiz işsizler, potansiyel işgücü) düzenli yayımlanması konusunda bir standart belirlemeyi planlamakta mıdır? Planlıyorsa, bu standardın tanımları, hesaplama yöntemi ve yayın takvimi ne olacaktır?
13. Hakkâri özelinde, yıllardır %20'ler civarında seyreden işsizlik oranı ışığında; altyapı eksiklikleri, yatırım yetersizlikleri, kayıt dışılık, sınır ticareti ve göç etkileri ile eğitim-istihdam uyumsuzluğu hakkında Bakanlığın değerlendirmesi nedir? Hakkâri için 0-12 aylık hedeflerle hangi sektör odaklı istihdam programları planlanmaktadır?
14. Hakkâri ve benzeri yüksek işsizlik oranına sahip illerde acilen uygulanabilecek önlemler arasında kamu yatırımlarının yerel istihdama öncelik vermesi, istihdam garantili yerel programlar, KOBİ'ler için bölgesel istihdam sübvansiyonları ve güçlü yerel iş arama/hizmet merkezleri yer almaktadır. Bakanlık bu seçeneklerden hangilerini önermekte; her bir tedbir için öngörülen istihdam etkisi ve maliyet tahmini nedir?
15. Anayasal sosyal devlet yükümlülükleri çerçevesinde, işsizlik sigortası ve aktif işgücü programlarıyla yeterli gelir güvenliği sağlanamayan haneler için Bakanlık hangi tamamlayıcı sosyal koruma tedbirlerini önermektedir? Bu tedbirlerin hedeflemesi, finansmanı ve beklenen sosyal etkileri nelerdir?